

Hans Kongelige Majestæts naadigste Beretning til Norges Riges Storting om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst vare samlede.

Vi Oscar, af Guds Naade Konge til Norge og Sverige, de Gothers og Venders,

Gjøre vitterligt:

Overensstemmende med Rigets Grundlov skulde Hans Majestæt herved meddele det nu forsamlede Storting Beretning om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst vare samlede:

Ved Universitetet har der fremdeles været Nedgang i Tilstrømningen. Examen artium er i 1889 bestaaet af ialt 268.

De nye Love om Folkeskolevæsenet ere satte i Kraft fra 1ste Januar d. A. med Undtagelse af enkelte Bestemmelser, for hvis Ikrafttræden det fandtes nødvendigt at fastsætte et senere Tidspunkt.

Et Udkast til Skoleplan for Folkeskolen paa Landet er udarbejdet efter Forhandlinger med Skoledirektørerne paa et Møde i Kristiania i Høst.

En ny Alterbog, indeholdende Ritualer for Gudstjenesten og de kirkelige Handlinger, er udgivet og taget i Brug.

Restaurationsarbejderne i Trondhjems Domkirkes Østskib have været fortsatte, og Arbejdet paa Taarnet og Tværskibene er indledet.

Restaurationen af Haakonshallen i Bergen er ligeledes fortsat.

Gjennemførelsen af Loven af 19de Juni 1882 om Salg af det Overflødige af Embedsgaarde har fremdeles været i jævn Fremskriden. Der har i det forløbne Aar været to Reduktionskommissioner i Virksomhed, en i Tromsø Stift og en paa Vestlandet. Den førstnævnte har nu afsluttet sin Virksomhed, og den sidstnævnte Kommission har kun 11 Embedsgaarde tilbage, hvilke ville blive behandlere til Sommeren, hvorefter Reduktionsarbejderne ville være tilendebragte fra Kommissionernes Side. I det hele have Kommissionerne hidtil fuldført Behandlingen af 318 Embedsgaarde, hvoraf 277 geistlige, 25 civile og 16 militære.

Prestegaardsfondets Kapital udgjorde den 30te Juni 1889 Kr. 1 317 746,⁶⁹ og er saaledes i Løbet af sidste Regnskabsaar steget med Kr. 345 207,⁸¹.

Oplysningsvæsenets Fonds Kapital, der den 30te Juni 1888 udgjorde Kr. 17 086 528,⁸², er i Regnskabsaaret 1888—89 gaaet op til Kr. 17 157 361,⁴⁴. Heraf tilhøre omtrent Kr. 2 020 902,⁰⁰ forskellige Embeder og Bestillinger, og Kr. 384 146,⁷⁵ det geistlige Byggefond, hvis Kapital ikke er undergaaet nogen Forandring i sidste Regnskabsaar.

Det geistlige Enkepensionsfonds Kapital udgjorde den 30te Juni 1889 Kr. 4 118 122,³⁶ og Fondets disponible Rentebeholdning samme Dag Kr. 289 225,⁶⁶.

Det Nordlandske Kirke- og Skolefonds Kapital udgjorde ved Udgangen af Regnskabsaaret 1888—89 Kr. 1 247 865,⁸⁰.

I det sidst forløbne Aar er der meddelt naadigst Stadfæstelse paa 22 nye offentlige Stiftelser eller Legater med en samlet Kapitalformue af Kr. 318 983,⁰⁰.

De til Gjennemførelse af den nye Straffeprocésordning fornødne Foranstaltninger have efterhaanden været truffet og ere nu i alt Væsentligt afsluttede.

Antallet af de for Høiesteret henstaaende upaadømte Sager, der ved Udgangen af 2den Session 1888 var 317, nemlig 61 kriminelle og 256 civile, udgjorde den 20de December 1889 374, hvoraf 64 kriminelle og 310 civile.

Udgifterne ved Lovovertrædelsers Paatale m. V., der i Budgetaaret 1887—88 udgjorde omtrent Kr. 823 000,⁰⁰, have i Budgetaaret 1888—89 andraget til ca. Kr. 804 000,⁰⁰.

Fangebelægget i Rigets Strafanstalter har gjennemsnitlig udgjort 707 mod 702 i 1888. Ved Udgangen af 1889 hensad i Strafanstalterne 733 Fanger, hvoraf 548 Mænd og 185 Kvinder.

Sundhedstilstanden i Riget var, uagtet noget større Sygelighed og Dødelighed end i noget af de sidste 5 Aar, i det hele ret god.

Hø- og Kornhøsten faldt i det hele i det Søndenfjeldske ikke lidet under et Middelsaar, men i Tromsø Stift som i et godt Middelsaar. Poteterne gav over hele Landet ualmindelig rig Høst.

Skreifiskeriernes Udbytte har i det hele taget været under middels, medens dog de paa Fiskepladsene betalte høiere Priser have bragt den samlede Værdi over et Middelsaars. Sildefiskeriernes Udbytte har med Hensyn til Fangstmængden været betydeligt over og med Hensyn til Fangstværdi noget over et middelsstort.

Industrien har arbeidet under opadgaaende Konjunkturer, og der har i det hele hersket større Virksomhed end i de nærmest foregaaende Aar.

Handelsomsætningen med Udlandet har været betydelig og saavel hvad Indførsel som Udførsel angaar større end i 1888.

Indførselen af Kornvarer har ligesom i 1888 været væsentlig større end i de nærmest foregaaende Aar. Udførselen af Trælaster har været tiltagende og fordelagtig. Fiskehandelen har været af betydeligt Omfang, men har for enkelte af dens Grene givet et utilfredsstillende Resultat.

Skibsfarten har havt et meget gunstigt Aar og Handelsflaaden er bleven betydelig forøget.

Tilgangen paa Laanekapital har ogsaa i 1889 været rigelig og Rentefoden derfor vedblivende lav.

Udvandringen har været mindre end i 1888, men dog fremdeles stor.

Post- og Telegrafvæsenet har befundet sig i jevn Udvikling, medens Antallet af de befordrede Postsager og Telegrammer i Aarets Løb har voxet stærkt. Den med Statsbidrag understøttede Dampskibsfart og de øvrige under samme Administration hørende Grene af Kommunikationsvæsenet have ogsaa befundet sig i Fremgang. Specielt bemærkningsværd er en sær-

deles stor Forøgelse i Antallet af de fremmede Turister, som i Sommermaanederne 1889 besøgte Landet.

Arbejdsdriften ved de af Stortinget bevilgede Vei- og Vandbygningsarbejder er i det Væsentligste foregaaet overensstemmende med den for samme lagte Plan. Særlig er Arbejdet paa Kanalanlægget Ulefos—Strengen i Aarets Løb i væsentlig Grad fremmet, ligesom de bevilgede Arbejder til Forbedring af Havne- og Seilløb paa Kysten ere under Udførelse.

Den samlede Længde af de i Drift værende Jernbaner udgjør 1 562 Km.

Forsikringssummerne for de i den almindelige Brandforsikrings Indretning forsikrede Bygninger udgjorde den 1ste Juli 1889 for Kjøbstad-Afdelingen Kr. 456 283 760,00 og for Land-Afdelingen Kr. 289 352 480,00, tilsammen Kr. 745 636 240,00.

Kjøbstad-Afdelingens opsparede Fond udgjorde ved Udgangen af 1889 omtrent Kr. 4 490 000,00, medens Land-Afdelingen til samme Tid viste et Underskud af omtrent Kr. 300 000,00.

Beholdningen udgjorde pr. 31te December 1889 for Kjøbstad-Afdelingen Kr. 4 621 923,57 og for Land-Afdelingen Kr. 16 159,07.

Trykningen af Rigets Matrikul er tilendebragt for Smaalenenes, Akershus, Kristians, Buskeruds, Jarlsberg og Larviks Amter samt for Hedemarkens, Vinger og Odalens, Solørs og Nordre Østerdalens Fogderier af Hedemarkens Amt og Nedre Thelemarkens Fogderi af Bratsbergs Amt. Trykningen fortsættes med de øvrige Fogderier af Hedemarkens og Bratsbergs Amter samt med Nedenes Amt.

Rigets Toldindtrader, der for indeværende Budgettermin ere anslaaede til Kr. 20 300 000,00, have i Aaret 1889 udgjort Kr. 22 565 400,00. Brændevinsafgiften, der for Budgetterminen 1888—89 var anslaaet til Kr. 2 800 000,00, har for samme Tidsrum udgjort Kr. 3 302 000,00, hvori fragaar Kr. 81 000,00, nemlig Afgiftsgodtgjørelse for udført Brændevin Kr. 57 000,00 og for Brændevin denatureret til teknisk Brug Kr. 24 000,00; Maltaafgiften, der for Budgetterminen 1888—89 var anslaaet til Kr. 1 800 000,00, har

i samme Tidsrum udgjort Kr. 1 785 000,00, hvori kommer til Fradrag Kr. 91 000,00 som Afgiftsgodtgjørelse for til Udlandet udført Øl.

Kongsberg Sølvværk har i Budgetaaret 1888—89 givet en Produktion af 5 250 Kg. fint Sølv og et Overskud af Kr. 5 200,00, medens Overskuddet var budgetteret til Kr. 57 800,00.

Ved Myntindretningen paa Kongsberg er i 1889 udmyntet for Statskassens Regning Kr. 450 000,00 i forskjellig Skillemynt og paa-begyndt yderligere Udmyntning af Kr. 200 000,00 i Skillemynt.

Statskassens udestaaende Fordringer, som iberegnet Kongsbergs Sølvværks Driftsfond ved Udgangen af Aaret 1888 udgjorde omkring Kr. 49 250 400,00, beløb sig ved Udgangen af Aaret 1889 til omtrent Kr. 52 779 290,00.

Dertil kommer Amortisationsfondet for uopsigelige Statsobligationer, som ved Udgangen af Aaret 1889 eiede omtrent Kr. 1 025 300,00.

Statskassens kontante Beholdning, som ved Udgangen af 1888 udgjorde Kr. 7 757 000,00, var ved Udgangen af 1889 gaaet op til Kr. 10 731 000,00.

Rigets Statsgjæld, der pr. 15de Januar 1889 udgjorde Kr. 115 864 000,00, beløb sig ved Udgangen af 1889 til Kr. 115 632 000,00. Statskassens Beholdning af Præferenceaktier i den norske Hovedjernbane er i 1889 bleven forøget med £ 950 og udgjør nu £ 149 080,00 der i Indkjøb har kostet omtrent Kr. 2 980 600,00.

Hypothekbanken har for 1889 udstedt en Serie 3½ pCt. Obligationer til paalydende Kr. 5 200 000,00, hvoraf ved successive, fra Bankens Hovedsæde direkte foregaaede Salg indtil Aarets Udgang er afhændet Kr. 4 064 800,00 til en Nettokurs af 99½ pCt. Af Seriens Beløb er Kr. 3 328 000,00 anvendt til delvis Indfrielse pr. 1ste Januar 1890 af den 4 pCt. rentebærende Obligationsserie for 1884, medens det øvrige har været til Brug for Laanerørelsen. Hypothekbanken har i 1889 udlaant Kr. 4 603 800,00, hvoraf dog henimod Kr. 700 000,00 er likvideret

ved Inddragning eller Konvertering af ældre Restlaan.

Gjennemførelsen af den nye Armeorganisation er i det forløbne Aar fortsat efter den vedtagne Plan.

Armeens Vaabenøvelser fremmedes som vanligt.

Krigsmateriel af de forskjellige Slags er tilvirket og anskaffet for de til Raadighed stillede Midler.

Barakkebebyggelse har fundet Sted paa Helgelandsmoen og Værnæs.

Den geografiske Opmaaling fortsattes i Nordlands Amt, hvorhos Ombefaring fandt Sted i 5 Amter.

Krokeringen af Finmarkens Amt fortsattes i Hammerfest og Tanen Fogderier.

Hydrografiske Undersøgelser fortsattes paa Strækningen Arendal—Ulvøund, paa Sydvestsiden af Vigten samt omkring Indløbet til Bindalsfjorden.

Hans Kongelige Majestæt forbliver Norges Riges Storting med al Kongelig Naade og Yndest velbevaagen

Givet paa Stockholms Slot den 30te Januar 1890.

Under Vor Haand og Rigets Segl

Oscar.

(L. S.)

G. Gram.

Lehmann.

Dyblodningen fuldendtes udenfor Nordlands Amt og fortsattes udenfor Tromsø Amt indtil Kvalø nordenfor Tromsø.

Endel Misvisningsobservationer toges.

7 nye Karter udkom.

Ved Marinens Hovedverft er Bygningen af 2 Torpedobaade No. 6 og 7 af 1ste Klasse „Orm“ og „Oter“ samt af Dampkanonbaad No. 3 af 1ste Klasse „Viking“ fortsat.

Til Øvelse for Officerer og Mandskaber er foruden Øvelser paa Exercerskibet „Desideria“ foretaget Togter med Dampkorvetten „Nornen“, Seilkorvetten „Alfen“, Dampkanonbaaden „Eilida“ og en Afdeling Kystforsvarsmateriel. Torpedoøvelser ere anstillede i Drøbaksund.

En Del Fyrlamper er tændt hovedsagelig i Fiskeridistrikterne.

Nye Merker og Fortøiningsindretninger ere anbragte paa forskjellige Steder af Kysten.

Revisionsdepartementet har fremdeles seet sig istand til at holde Revisionsvæsenet paa et i det hele taget tilfredsstillende Standpunkt.